

Klimat-och näringslivsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Vårt datum: 2026-10-05**Vårt diarienummer:** ADM/2026:360**Ert datum:** 2026-06-12**Er beteckning:** KN2026/01343

Kopia till Utbildningsdepartementet

Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är positivt inställd till att staten gör mer för att underlätta kommuners mottagande av stora företagsetableringar och företagsexpansioner. CSN berörs dock endast av ett av förslagen i utredningen och begränsar därför sina synpunkter till den delen av betänkandet.

CSN berörs av förslaget om att regeringen ska utreda möjligheten att skriva ned studieskulder för personer som bor och arbetar i vissa utvalda kommuner. Om regeringen väljer att utreda frågan vidare vill dock CSN framhålla vissa frågeställningar som bör ingå i den kommande utredningens uppdrag.

5.7.3 Nedskrivning av studieskulder

I betänkandet används begreppet ”nedskrivning” av studieskulder. CSN förordar dock termen ”avskrivning” eftersom denna är vedertagen i studiestödsförfattningarna.¹ CSN kommer också att använda termen ”avskrivning” i detta remissvar.

Utformning av regeln om avskrivning

Den kommande utredningen behöver överväga hur den nya regeln om avskrivning kan utformas på ett effektivt, rättvist, rättssäkert och kontrollerbart sätt. Det måste även bedömas hur en ny bestämmelse om avskrivning förhåller sig till EU-rätten.²

Definition av akademisk examen

I betänkandet föreslås avskrivning för studielån som avser högskolestudier som ingår i en utfärdad akademisk examen. Definitionen på akademisk examen

¹ Se t.ex. 4 kap. 23–25 §§ och 5 kap. 6 § studiestödslagen (1999:1395) samt 7 § förordningen (2020:201) om studiestöd vid spridning av viss smitta.

² Se Kammarrätten i Stockholms dom 2015-10-20 i mål 2713–15. Kammarrätten kom fram till att de svenska bestämmelserna om avskrivning av lån för behörighetsgivande studier stred mot EU-rätten.

REMISSVAR

behöver klargöras, exempelvis vilken nivå av examen som krävs och om den enskilde ska uppvisa examensbevis.³ Likaså måste ett ställningstagande göras för utländska examina som har uppnåtts med hjälp av svenska studiemedel.

Det behöver också utredas närmare vilken del av studieskulden inklusive ränta som ska skrivas av. Om exempelvis en studerande tar lån för fyra års studier och därefter tar ut en kandidatexamen (motsvarande tre års studier), behöver CSN veta vilken del av skulden som ska kunna bli föremål för avskrivning.

Bosättningskravet – risk för fusk

Vidare måste övervägas hur bedömningen av personers bosättning i en viss kommun och platsen för yrkesverksamhet ska göras. Det är viktigt att kraven utformas på ett tydligt och kontrollerbart sätt för att förebygga fusk med exempelvis folkbokföring eller falska anställningskontrakt.

Det behöver även utredas hur bedömningen ska göras vid distansarbete och arbetspendling, vid olika uppehåll (t.ex. föräldraledighet) samt vad som gäller för personer med näringsverksamhet.

Goda betalare – ett krav för att få avskrivning

CSN vill framhålla att förmånen att få en del av sitt studielån avskrivet endast bör gälla låntagare som har skött sin tidigare återbetalning av lånet. Det bör därför vara ett krav för avskrivning att låntagaren inte har några obetalda årsbelopp eller återkrav.

Handläggning av ärenden

En annan fråga som bör övervägas är om avskrivning av studieskulder ska ske automatiskt eller efter ansökan, hur en eventuell ansökan ska göras, vad som ska åläggas den enskilde att visa och vad CSN ska kontrollera. CSN ser en risk att ärenden om avskrivning av studieskulder på denna grund kan komma att behövas handläggas manuellt på grund av omfattande dokumentationskrav. En manuell hantering kommer att driva kostnader för CSN:s administration.

Vidare bör det utredas om låntagarna ska betala på sitt lån i avvaktan på avskrivning eller om de ska ha rätt till nedsättning av årsbeloppet.

Rättvisenaspekter

Vad gäller den föreslagna modellen med en procentuell avskrivning av låneskulden i kombination med högsta och lägsta belopp får CSN framföra följande.

Ur ett rättviseperspektiv bör det övervägas om ett bestämt belopp eller en viss andel av prisbasbeloppet skulle vara mer lämpligt än en procentuell avskrivning. En procentuell avskrivning skulle gynna personer med höga studieskulder pga. exempelvis utlandsstudier och missgynna personer som försökt att begränsa sin skuldsättning genom att t.ex. arbeta parallellt med studierna. Dessutom skulle en sådan möjlighet potentiellt kunna uppmuntra högre skuldsättning hos personer som redan bor eller avser att flytta till de aktuella kommunerna.

Vidare är det i dag drygt 80 procent av de studerande på högskolenivå som tar studielån.⁴ De som studerar utan att ta studielån och efter avlagd examen väljer

³ Uppgift om examen finns i högskolornas system för studiedokumentation (Ladok).

⁴ CSN, rapport 2026:2 Studiestödet 2025 s. 42.

REMISSVAR

att bosätta sig i de aktuella kommunerna skulle kunna uppleva det som orättvist att vissa "bosättare" premieras men inte andra. Samma sak gäller för de låntagare som redan har betalat tillbaka sina lån och skulle kunna tänka sig att flytta till kommuner som behöver deras kompetens. För de personer som har en akademisk examen, men saknar studielån, skulle således den föreslagna avskrivningsregeln inte få någon effekt på kommunernas kompetensförsörjning. Det skulle i stället krävas andra ekonomiska incitament, t.ex. i form av bidrag, skattereduktion eller skattefria premier till dem som bosätter sig och yrkesarbetar i de aktuella kommunerna.

Återbetalningstiden

Det behöver utredas vilken effekt ett beslut om avskrivning får vad gäller återbetalningstiden. Enligt nuvarande regelverk medför en avskrivning i vissa fall att återstående skuld ska betalas tillbaka snabbare.⁵

Studielåneräntan

Om det införs möjlighet till avskrivning måste det även tas i beaktande att det får påverkan på studielåneräntan. Sedan den 1 januari 2023 gäller en ny modell för beräkning av ränta på studielån. Modellen innebär att räntan bestäms utifrån statens upplåningskostnad för studielånen, med ett visst påslag. Räntemodellen innebär att låntagarna bekostar framtida kreditförluster genom en ökad kostnad för lånet. Reformen som innebär avskrivning av studielån för vissa grupper medför en påverkan på påslagsräntan även om den är marginell. Det bör därför ingå i en eventuell utredning att ta ställning till om övriga låntagare ska finansiera avskrivningen för de som bosätter sig i vissa utvalda kommuner. Om så inte blir fallet behöver en utredning även ta ställning till hur avskrivningarna ska finansieras.

Om avskrivningarna ska finansieras via studielåneräntan genom räntepåslaget blir CSN ansvarig för finansieringen genom beräkningen av räntepåslaget. Beräkningen av räntepåslaget blir mer komplex till följd av förslaget. Detta gäller oavsett finansieringslösning eftersom återbetalningstiden påverkas och därmed intäkter från räntepåslaget samt kreditförluster inom räntemodellen. Dagens beräkningsmetod för räntepåslaget kan inte hantera detta, vilket kan leda till mer osäkra beräkningar av räntepåslaget alternativt ökade utvecklingskostnader. Om låntagarna ska finansiera avskrivningarna genom en högre ränta kan det minska förtroendet för studielånesystemet och studiestödets rekryterande effekt. Även om effekten på studielåneräntan blir marginell finns det ett signalvärde i att nya reformer kan beslutas som låntagarna får bekosta.

Om avskrivningarna ska finansieras med anslag på statens budget kan förslaget innebära att staten förbinder sig till framtida utgifter som kan ligga flera år fram i tiden. En eventuell utredning bör ta ställning till vilket utgiftsområde anslaget ska tillhöra och vem som ska ansvara för anslagsprognoser och uppföljning.

I beskrivningen av de ekonomiska konsekvenserna bör det även ingå en prognos över avskrivningarnas storlek och när i tiden de beräknas inträffa.

⁵ 4 kap. 11 § studiestödslagen (1999:1395).

Beskattning

En eventuell utredning behöver vidare ta ställning till de eventuella beskattningskonsekvenser som en avskrivning av studieskulder skulle få samt om den enskilde ska få full kostnadstäckning för sina studielån utan att detta beskattas.

Förändringar i registerförfattningar

En ny möjlighet till avskrivning kan kräva förändringar i CSN:s och eventuellt andra myndigheters registerförfattningar.⁶ Detta gäller exempelvis om CSN behöver få elektronisk tillgång till uppgifter hos andra myndigheter för att kontrollera att villkoren för avskrivning är uppfyllda.

Kostnader

CSN har inte beräknat några kostnader avseende ett eventuellt införande av nya regler om avskrivning. Om det blir aktuellt med en utredning får CSN återkomma i frågan. CSN bedömer dock att nya regler för avskrivning kommer att medföra ökade kostnader både för administration och utveckling av handläggningssystem som inte ryms inom nuvarande anslag.

Avslutande synpunkter

Enligt CSN:s mening bör det utredas och övervägas om det finns andra sätt för att uppnå målet än de nu föreslagna för att få fler personer med viss kompetens till de utvalda kommunerna. Det skulle kunna vara genom ytterligare ekonomiskt incitament än de som utredningen föreslår, t.ex. en skattefri premie till de som bosätter sig och yrkesarbetar i aktuella kommuner. CSN anser även att en eventuell utredning bör få i uppdrag att utreda frågan mer förutsättningslöst än att enbart utgå från den modell som utredningen föreslår.

Beslut om detta remissvar har fattats av generaldirektören Christina Henryson efter föredragning av verksjuristerna Rose-Mari Kvist och Ulrika Åsemar i närvaro av tf. avdelningschef Jeanette Lundqvist. I arbetet med remissvaret har även utredare Henrik Strömberg Croné och controller Anna-Karin Sundin deltagit.

Christina Henryson

Rose-Mari Kvist

Ulrika Åsemar

⁶ För CSN gäller studiestödsdatalagen (2009:287) och studiestödsdataförordningen (2009:321).